

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

2 Non est perjurus jurans veluti putat esse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

creatur in se crederetur, vel no creaturas contemptibiles iudican-
do, per eas promissa pro nihilo duceremus. Sed quoniam, quid gra-
vius sit, an per creaturas, an per creatorem jurare fallaciter? Du-
pliciter enim reus est, qui per creaturas jurat mendaciter, quia &
contra prohibitionem jurat, per quod sibi jurare non licet, & proxi-
mum dolo capis, quod facit etiam per creatorem mendaciter jurans.
Sed si perjurus tanto magis peccat, quod si mendaciter jurans
dupliciter peccat, gravius tamen se subijcit peccati, qui per creatorem
jurat mendaciter.

Perjuri autem pena gravissima est: quam si qui-
s timens, ad confessionem venire noluerit, a fidelium consortio est ab-
jiciendus.

C. XVII. § Fidelium consortio careat, qui panti-
entiam perjuri agere voluerit.
Unde Eutythianus Papa.

Prædicandam a est etiam, ut perjuriu fideles ca-
veant, & ab hoc summo opere abstineant, scientes hoc
grande scelus esse, & in lege, & in Prophetis, & in Evan-
gelio prohibuit. Audivimus enim quosdam parvi pen-
dente hoc scelus, & levem quodammodo perjuris peniten-
tiam imponere: qui nosse debent talem de perju-
rio penitentiam imponi debere, qualem & de adulterio,
& de fornicatione, & de homicidio sponte commisso, & de
ceteris criminalibus vitis. Si quis vero perpetrato perju-
rio, aut quolibet criminali peccato, timens peniten-
tiam & longam, ad confessionem venire noluerit, ab ec-
clesia repellendus est, sine a communione & consortio fi-
delium, ut nullus cum eo comedat, neque bibat, neque i-
oret, neque in domo sua eum recipiat.

Bartholæus etiam, Polycharpus, & Ivo citant ex Eutythiano,
Inventum verò est inter quosdam capitula Theodulphi Episcopi Au-
relianensis ad suos presbyteros scripta, cap. 26. quæ in antiquo codice
Romæ habetur.

1. ¶ Neque oret. Additum id est ex Theodulpho, Bartha-
olæo, & Ivo.

QUESTIO II.

Quod autem perjuriu sit falsum jurare, facti probatur.
Atque enim Augustinus in libro Psalmiarum super [Do-
mini est terra]

C. I. § Pejerat qui aliter facturus est quam
promittit.

In dolo jurat, qui aliter facturus est, quam promittit,
cum perjuriu sit, nequiter decipere credentem.
Quod hic citatur ex B. Augustino in glossa interlinearum Psal-
mi 29. in vers. Nec juravit in dolo, referatur in Cassiodoro.

C. II. § Quis debeat habere comites iusju-
randum.
Item Hieronymus super Hieremiam, lib. 1.
ad c. 4.

Animadvertendum e est, quod iusjurandum hos
habeat comites, veritatem, iudicium, arque iusti-
tiam. Si ista defuerint, nequaquam erit iusjuramentum,
sed perjuriu.

Item, qui falsum jurat, mentitur. Mentiendo autem jurare
nihil aliud est, quam pejerare. Cum ergo omnes, qui loquan-
tur mendacium, perdendi sint, iuxta illud Psalmista: d [Per-
des omnes, qui loquantur mendacium.] multo magis adoma-
biles sunt, qui mentiendo pejerare convincuntur, quia nomen
Dei sui in vanum assument. Sed e aliud est falsum iura-
re, aliud jurare in dolo. Non enim omnia qui aliter facturus est
quam promittit, in dolo jurat. Licet enim Apostolus aliter sa-
lutaris esset, quam promittere Corinthiis in prima epistola,

a Poly. 1. 6. tit. 11. Anst. 1. 1. c. 91. Bar. 1. 2. c. 14. Ivo p. 12. cap. 7.
b al. penitentiam longam annorum. c Sent. 3. dist. 39. Ivo
p. 12. c. 22. Pann. 1. c. 123. d Psal. e Sent. 1. dist.

a. citat. [Veniam ad vos,] immo tamen in dolo jurat, ut
dicitur promissit. Ille enim in dolo jurat, aut mendaciter pro-
misit, in cuius mente est, non se se facturum se promissit. Illi
tamen, qui promittit falsum, quod putat verum, nec in dolo jurat,
mendaciter promittit.

C. III. § De eo qui jurat falsum, quod putat
verum.
Unde Augustinus de verbis Apostoli, serm. 21.
al. 30.

Homines b falsum jurant, vel cum fallant, vel
falluntur. Aut enim putat homo verum esse
fallum est, & temere jurat: aut scit, vel putat fallum
se, & tamen pro vero jurat, & nihilominus cum fallit
jurat. Distant autem e ista perjuria, qui verum putat esse,
moravi. Fac i illum jurate, qui verum putat esse,
animo ille pejerat d, fallitur: hoc pro vero habet
fallum est, non pro re falsa sciens iurationem immo-
Da alium qui scit fallum esse. Videtis, quam illa
standa sit bella, & de rebus humanis certantibus.
Quis enim hoc fieri velit? Omnes homines vult iudi-
tur. Fac alium, qui putat fallum esse, & iuramentum
verum sit, & forte verum est. Verbigratio [ut
tis] pluit in illo loco: interrogas hominem, quæ res
pluisse, & ad negotium ejus competi, ut dicat, non
putat non pluisse: Dicitur ei, vere pluit: & tamen
& tamen pluit tibi, sed ille nescit, & putat non pluisse,
perjurus est. Interdum, quemadmodum verum
cedat ex animo. Ream linguam non facit, aut
rea.

1. ¶ Fac illum] Sic etiam apud Irenæum, & in
codice sermone B. Augusti, & in Antwerp. editione.

2. ¶ Et jurat] Ad ista hoc sunt ex originali & Ivo
eius sit integer. Necessè enim est procedere iuramentum,
perjurus dicatur, cuius iuramenti in codicibus Gratiani
memoria. Alia etiam nonnulla sunt emendata.

Quia ergo mens huius non erat rea [nescit enim
quod juravit esse verum] nec tenens, vel nesciens, quia
gna diligentia videbatur sibi deprehendisse verum, qui
falsum, perjuri reus nequaquam est iudicandus. Non quia
citius, qui falsum jurat, mentitur, non utitur verbo
bet. Non enim omnia qui falsum dicunt, mentitur: quia
qui mentitur, falsum dicit.

C. IV. § Non est mentiri, dicere falsum
quod putat verum.
Unde Augustinus in Enchiridion, c. 22.

Is e autem, qui mentitur ea, contra id, quod
sentit, loquitur voluntate fallendi. Erro-
ba propterea infuita sunt, non per quæ se immo-
mines fallant, sed per quæ quisque in alienis
cogitationes suas proferat. Verbis ergo uti
ciam, non ad quod infuita sunt, peccatum est
ideò ullum mendacium putandum est, nisi
tum, quia possumus aliquando aliquid peccare
tendo. Possumus enim & furando, si pauper
lam datur, sentit commodum, & dives, cui
tur, non sentit incommodum, nec ideo tale
quodquam dixerit non esse peccatum & ego
mo f mentiens iudicandus est, qui dicit fallum
putat verum: quoniam, quantum in ipso est, non
iple, sed fallitur. Non ita que mendacium, sed
temeritatis arguendus est: qui falsis incantans
ac pro veris habet: potiusque e contrariis, quoniam
pso est, mentitur ille, qui dicit verum, quod putat
lum. Quantum enim ad animum ejus attinet, quod

a 1. Cor. 16. b Sent. 3. dist. 39. Ivo p. 12. c. 27. Pann. 1.
c al. tamen. d al. perjurat. e oris. e al. tamen.
Sent. 3. dist. 38. f Sent. 1. dist. Pann. 1. c. 123. Ivo p. 12. c. 22.
dicit pro veris habet.] oris.

quod sentit, hoc dicit, non verum dicit, quamvis verum invenitur esse quod dicit. Nec ullo modo liber est à mendacio, qui ore nefcien verum loquitur, sciens autem voluntate mentiri. Non consideratis itaque rebus ipsis, de quibus aliquid dicitur, sed sola intentione dicentis, melior est, qui nefcien falsum dicit, quoniam id verum putat, quam qui mentendi animum sciens gerit, nefcien verum esse quod dicit.

C. V. ¶ Non nocentur qui animum fallendi non habent.

Item Gelasius Papa.

Paulus Apostolus non idcirco (quod absit) fefellit credendus est, aut sibi extitisse contrarius, quoniam cum ad Hispanos se promississet iturum, dispositione divina majoribus occupatus ex causis, implere non potuit quod promissit. Quantum enim ipsius voluntatis intentus, hoc pronuntiavit, quod revera voluisset efficere. Quantum enim ad divina secreta consilii (quæ, ut homo, omnia non potuit, licet spiritus Dei plenus, agnoscere) super prætermissis dispositione preventus. Nec quia B. Petrus Apostolus pro affectu divinæ reverentia ipsi Dominum respondit: [Non lavabis mihi pedes in æternum,] fefellit (quod absit) aut in sua parabitur minime confitisse fœnentia, quia mox eidem divinæ voluntati cesserit, & quod se dixerat non esse facturum, causis, astrictus humane salutis, passus est prona voluntate faciendum.

2 pars. Ne ergo falsum jurando mentitur, qui sit falsum esse quod jurat. Est enim mendacium (ut Augustinus b ait) falsa significatio vocis, cum voluntate fallendi. Sed cum fallere semper sit voluntas, falli autem, vel infirmitatis, vel temeritatis, gravium autem sit quod ex voluntate, quam quod ex temeritate, vel infirmitate procedat: aliquando contingit falli vel nullum, vel minus minus esse peccatum: aliquando ex ipsa verum variis considerationibus minus esse fallere, quam falsi.

C. VI. ¶ Felli in his que ad fidem non pertinent, aut parvam, aut nullam est peccatum.

Unde Augustinus in Enchiridio, c. 21.

In quibus rebus nihil interest ad capeendum Dei regnum, utrum credatur, an non, & utrum vera sive sint sive potentur, an falsa, in his errare, id est, aliud pro alio putare, non arbitrarium est esse peccatum, aut si est, minimum esse atque levissimum.

C. VII. ¶ In his que ad fidem pertinent, gravius est falli, quam alio disceptare.

Idem in Enchiridio, c. 11.

In ipsarum consideratione rerum, quæ dicuntur, tantum interest, quia sive quis fallatur, sive mentiat, utrumque e falli, quam mentiri, minus est malum, quantum pertinet ad hominis voluntatem, tamen longè tolerabilius est in his, quæ à religione sejuncta sunt, mentiri, quam in his, sine quorum fide vel notitia Deus coli non potest, falli.

¶ Apud B. Augustinum, nec multo aliter apud Ivoem legitur, in ipsarum autem, quæ dicuntur, consideratione rerum tantum interest, quia in re quisque fallatur, sive mentiat, ut cum falli, quam mentiri minus sit malum, quantum pertinet ad hominis voluntatem, tamen longè tolerabilius sit in his, &c. Verum ob glossam in versu. utrumque, ubi utrumque, non est mutatum.

3 pars. Item quod dicitur [Perdes omnes, qui loquuntur mendacium,] non de omni mendacio intelligendum est. Sunt enim quedam mendacia, in quibus est sit aliqua culpa, non ratione damnabilia sunt: sicut contingunt non mendacia habenda

a Item. b In libro ad Consuetudinem contra mendacium, cap. 22. c Ivo p. 12. c. 24. Pam. l. 1. c. 123. d Sem. 3. dist. 39. f P. 12. c. 41. Item. l. 1. c. 124. Ivo part. 12. u. 31. e al. utriusque.

¶ Supra & alia mendacia, quæ sunt graviori culpe, de quibus intelligitur: [Perdes omnes, qui loquuntur mendacium.] Vt autem appareat, quæ mendacia sint venialia, & quæ damnabilia, distinguendum est, quæ sint genera mendacii.

C. VIII. ¶ Quæ sunt genera mendacii.

De quibus Augustinus scribit in libro de mendaciis, c. 4.

Primum est mendacium, longè que fugiendum, quod fit in doctrina religionis, ad quod mendacium nulla conditione quicquam debet adduci. Secundum autem, ut aliquem lædat iniuste, quod & tale est, ut nulli proficiat, & obicit alicui. Tertium, quod ita prodest alteri, ut obicit alteri, quamvis non ad immunditiam obicit corporalem. Quartum, quod fit sola mentiendi, fallendique libidine, quod mirum est mendacium est. Quintum, quod fit placendi cupiditate de suaviloquio. His omnibus penitus evitatis atque rejectis, sequitur sextum genus, quod & nulli obicit, & prodest alicui: veluti si quisquam pecuniam alicuius iniuste tollendam sciens, ubi sit, nefcisse se mentiatur, quocumque 2 interrogante. Septimum, quod & nulli obicit, & prodest alicui: veluti si nollet hominem ad mortem quassatum prodere, mentiatur. ¶ 7. h. d. d. Octavum est genus mendacii, quod & nulli obicit, & ad hoc prodest, ut ab immunditia corporali aliquem taceatur. ¶ 7. c. 21. ¶ Non est igitur mentiendum in doctrina pietatis: magnum enim scelus est. Non est mentiendum tertio genere, quia nulli faciendâ injuria est. Non est mentiendum quarto genere, quia nulli cum alterius injuria consulendum est. Non est mentiendum quinto genere, propter mendacii libidinem, quæ per se ipsam vitiosa est. Non est mentiendum sexto genere, quia nec ipsa veritas sine e placendi hominibus enumeranda est: quanto minus mendacium, quod per se ipsum, quia mendacium est, utique turpe est. Non est mentiendum sexto genere: neque enim rectè etiam testimonii veritas pro cuiusquam temporali commodo ac salute corrumpitur, ad sempiternam verò salutem nullus duendum est opitulante mendacio. ¶ 7. Neque septimo genere mentiendum. Non enim cuiusquam commoditas, aut salus temporalis perficiendæ fidei præferenda est. Nec se quisquam 3 in rectè factis nostris tam male moveri sentiat, ut fiat etiam animo deterior, longè que à pietate remotior. ¶ 7. Nec octavo genere mentiendum est: quia & in bonis castitas animi pudicitia 4 corporis præfertur, nobis damnabilis est. ¶ 7. In his autem octo generibus tanto quisque minus peccat, cum mentitur, quanto 5 magis à primo recedit. Quisquis autem est aliquod genus mendacii, quod peccatum non sit putaverit, decipiet seipsum turpiter, cum honestum se deceptorem arbitratur aliorum.

1 ¶ Injustè] Absit ab originali vox ista, pro qua in duobus Gratiani codicibus legitur, justè.

2 ¶ Quocumque interrogante] Addita hæc sunt ex orig.

3 ¶ Se quisquam] Apud B. Augustinum & Ivoem est, Nec si quisquam in rectè factis nostris tam male moveatur, ut fiat etiam animo deterior, longè que à pietate remotior, propterea rectè facta desideranda sunt. Sed ob glossam in versu rectè factis, non est mutatum.

4 ¶ Pudicitia] Apud eundem habetur, pudicitia corporis, & in malis id quod ipsi facimus, eo quod fieri simus majus est. Sed eadem causa obicitur ne mutetur.

5 ¶ Quanto magis] In originali legitur, quanto emergit ad octavum, tanto amplius, quanto devertit ad primum. Sed erat glossa in versu, recedit.

a Sent. 8. dist. 38. Ivo p. 12. c. 1. Pam. l. 1. c. 124. b merum,] orig. al. verum. c al. causa.

C. IX. ¶ Non licet alicui humilitatis causa mentiri.

Item Augustinus de verbis Apostoli, sermo 31. al. 29.

¶ Cum a humilitatis causa mentiris, si non eras peccator antequam mentireris, mentiendo efficeris quod evitaveras. Veritas in te non est, nisi te ita dixeris peccatorem, ut etiam esse cognoscas. Veritas autem ipsa est, ut quod es, dicas. Nam quomodo est humilitas, ubi regnat salutas?

C. X. ¶ De eodem.

Item Gregorius lib. 16. moralium, c. 2.

Incaute sunt i humiles, qui se mendacio illaqueant. ¶ Incaute sunt i Sic in plerisque, manuscriptis, vulgata lectio erat, incauti sunt homines. InGrego autem B. Gregorius locus sic habet, Incaute sunt homines, qui se mendacio illaqueant, dum arrogantiam vitant, imò mentiendo superbiunt: quia contra veritatem se erigunt, quam relinquunt.

C. XI. ¶ Non licet mentiri, ut arrogantia vitetur.

Item Augustinus super Iohannem, tractatu 49.

¶ Non ita caveatur arrogantia, ut veritas relinquatur.

C. XII. ¶ Non omne mendacium aequi peccatum est.

Item in Eucheriano, c. 18.

Mhi e autem videtur peccatum esse quidem omne mendacium, sed multum interesse, quo animo, & quibus de rebus quisque mentiar. Non enim sic peccat ille, qui consulendi, quomodo ille, qui nocendi voluntate mentitur: nec tantum nocet, qui viatorem mentiendo in adversum e iter mittit, quantum is, qui viam vitæ mendacio fallente depravat.

¶ Nonnulla in hoc capite sunt adducta, & alia emendata ex B. Augustino & Ivone.

C. XIII. ¶ Non est aliquo modo quilibet decipiendus.

Item Augustinus in libro de consensu viciorum acque virtutum, c. 19.

¶ Nec a artificio mendacio e, nec simplici verbo oportet decipere quenquam: quia quomodolibet i mentitur quis, occidit animam.

¶ Quomodolibet i In ipsi libello legitur, quolibet artis modo mentiat, os, quod mentitur, occidit animam. Sed hoc vero Gratianus concordat.

C. XIV. ¶ Pro temporali vnta alicuius peccatum mentiri non debet.

Item Augustinus in quarto P'salmo ad versic.

[P'cedes omnes qui loquuntur.]

¶ Ne s quis arbitretur perfectum & spirituales hominem pro ista temporali vita, in cuius morte non occidit sive sua, sive alterius anima, debere mentiri. Quoniam aliud est mentiri, aliud est verum occultare: si quidem aliud est falsum dicere, aliud verum tacere: ut si quis forte vel ad istam visibilem mortem non vult hominem prodere, paratus esse debet verum occultare, non falsum dicere, ut neque prodatur, neque mentiar, ne occidat animam suam pro corpore alterius. ¶ Duo sunt omnino genera mendaciorum, in quibus non est magna culpa, sed tamen non sunt sine culpa: cum aut jocamur, aut, ut proximis profimus, mentimur. Illud primum in jocando ideo non est perniciosissimum, quia non fallit. Novit enim ille, cui dicitur, joci causa esse dictum. Secundam autem ideo minus e est, quia retinet nonnullam benevolentiam. Illud verò quod non habet duplex cor, nec mendacium quidem

dicendum est: tanquam, verbi gratia, si cui gladius commendatur, & promittat se redditurum, cum ille, qui commendavit, poposcerit: si forte gladium suum reperit, rens, manifestum est tunc non esse reddendum, ut vel occidat, vel alios, donec ei fanitas restitatur. Hic non habet duplex cor, quia ille, cui commendatus est gladius, cum promittat se redditurum poposcit, non glabat furem posse reperire. ¶ Manifestum i est non esse culpandum aliquando verum esse, falsum autem dicere non invenitur concessum, perfectis.

¶ Manifestum i Apud B. Augustinum hoc manifestum verum autem occultavit & Dominus, cum discipulis dum idoneis dixit: Multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare illa. ¶ Apollolus Paulus, cum ad potui loqui vobis, quasi spiritalibus, sed quasi carnalibus. Vnde manifestum est, &c.

C. XV. ¶ Nostro peccato, alterius saluti consulere non debemus.

Item in libro contra mendacium, ca. 17.

¶ Faciat a homo etiam pro temporali hominum iudicio quod potest. Cum autem ad hunc articulum tum fuerit, ut tali saluti consulere, nisi peccando sit, iam se existimet non habere, quid faciat, quando aliquid esse perspexerit, quod non i recte faciat.

¶ Non i Ad ista est negatio in originali & hoc nimis gestis impediebat.

C. XVI. ¶ De eodem.

Item Isidorus in synonymis, b cap. 10.

¶ Omne e genus mendacii summo opere fugiendum: nec studio loquaris falsum: nec ut prales, sed studeas: nec qualibet fallacia vitam alicuius detur. Cave mendacium in omnibus.

C. XVII. ¶ De eodem.

Item Augustinus in lib de mendaciis, cap. 1.

¶ Si quoad te confugiat, qui mendacio tuo postea liberati, non es mentiturus. Os enim quomocumque, occidit animam. ¶ Cum ergo mentiar vitam æternam amittitur, nunquam pro cuiusquam iudicio mentiri debet.

¶ Caput hoc abest a plerisque, vetustis, & in dictione est mine Palee.

C. XVIII. ¶ Non reputantur mendacia, cum iudicium quæ non sunt, iure dicuntur.

Item Augustinus in libro que situm Gen. 44. qua 7. 19.

¶ Quid a autem ait fratribus suis Iosephus, dicens: Quia augurio auguratur homo qualis erit iudicium? augurio etiam mandavit ei dicens: quod iudicium iudicium? Mendacia enim a mendacibus facta non joco. Cum autem quæ non sunt iudicium dicuntur, non deputantur mendacia.

¶ Sed in veteri Testamento nulla permittuntur, quæ iudicium hodie uti non soet.

C. XIX. ¶ Veterum exemplo mentiri non debet.

Unde Gregorius lib. 16. moral. c. 2.

¶ Si e quis per vetus Testamentum vult suum peccatum dadium, quia minus illic quibusdam foris iudicium, dicat necesse est, verum alienarum rapinum, ad iudicium injuriam, que infirmis illic concessa sunt, ad iudicium non posse. Que omnia cunctis legibus quæ iudicium ad iudicium veritas insequitur, que nobis iudicium iudicium suæ umbra postposita, in vera caritate iudicium.

¶ Item Augustinus in libro que situm Gen. 44. qua 7. 19.

¶ Item Augustinus in libro que situm Gen. 44. qua 7. 19.

¶ Item Augustinus in libro que situm Gen. 44. qua 7. 19.

¶ Item Augustinus in libro que situm Gen. 44. qua 7. 19.

¶ Item Augustinus in libro que situm Gen. 44. qua 7. 19.

¶ Item Augustinus in libro que situm Gen. 44. qua 7. 19.

¶ Item Augustinus in libro que situm Gen. 44. qua 7. 19.

¶ Item Augustinus in libro que situm Gen. 44. qua 7. 19.

¶ Item Augustinus in libro que situm Gen. 44. qua 7. 19.

¶ Item Augustinus in libro que situm Gen. 44. qua 7. 19.

¶ Item Augustinus in libro que situm Gen. 44. qua 7. 19.

¶ Item Augustinus in libro que situm Gen. 44. qua 7. 19.

¶ Item Augustinus in libro que situm Gen. 44. qua 7. 19.

C. XX. ¶ Obsecratio de pietate remunerata, de mendacio sunt puncta.

Idem eod. lib. c. c.

Qualiter culpa sequenti solet pia operatione purgari, quanto magis hæc facillime abstergitur, quam magis boni operis pietas ipsa comitatur? Nonnulli verò de obsecratio fallacia conantur asserere, hoc mendacii genus non esse peccatum, maxime quod illis mendacibus scriptum est: a quia edificavit illis Dominus domos. In qua magis compensatione cognoscitur, quid mendacii culpa mereatur. Nam benignitatis eorum, merces, que eis in æterna potuit vita retribui, præmissa culpa mendacii, in terrenam est recompensationem declinata.

Abraham quoque loquens ad pueros suos ait: c [Sedete hic cum ego & puer illic usque petram summam: & cum adierimus, revertemini ad vos;] licet aliud se facturum deliboraret, tamen exequens mendacium. Vide Ambrosius in libro de Patriarchis. ¶ Proprietarij d' Abraham, quod ignorabat. Ipse solus disposuit vellet immolare filio. Sed Dominus per os ejus locutus est, quod perdidit. Optavit autem loquatur cum servulis, ne cognito negotio, sua imperitia adipsi, aut gentem videret, aut fletu.

¶ p. 12. Rursumque aliquid iudicando significamus velle fieri, quod tamen fieri voluit, sed experientiam obedientia quæritur. sicut Abraham d' Deo tenetur legem, e cum iussu est immolare filium, quom Dominus voluit ab eo occidi. Vide in eodem libro idem f. Ambrosius. ¶ Non enim voluit Deus immolari à patre filium: nec imperi hoc manus voluit, qui eorum pro filio immolandum voluit: sed tentabat assuetum patri, si Dei præcepta presertim filij. ¶ [Non iniurias, inquit, marum in puerum, neque facias ei quidem.] ¶ [Assuetum tuum inquisivi non factum erit: tentari mentem tuam, scietiam filio dilectissimo non parceres propter me. Non aseres, quod denavit ipse: nec heredes invideo, quam largitus sum non habebenti.]

C. XXI. ¶ Simulatio utilis est, & in tempore assumenda.

Item Hieronymus in epist. ad Galatas, c. 2.

Vtilis simulatio, & in tempore assumenda, velut Regis israel nos docet exemplum: g qui eum non potuit interficere sacerdos Baal, nisi se finxisset vellet idolum colere, dixit: [Congregate mihi omnes sacerdotes Baal.] Si enim Rex David servavit Baal in paucis, ego servavi eum in multis. ¶ Et David, b quando mutavit faciem suam coram Abimelech, & dimisit eum, & abiit. Nec minus quamvis justos homines, tamen aliqua simulare pro tempore ob suam & aliorum salutem: cum & ipse Dominus offer non habens peccatum, nec carnem peccati, simulationem peccatricis carnis assumpserit, ut condemnationis in carne peccatum, nos in se faceret iustissimi Dei.

Eco, que mendacia sunt venialia, & que damnabilia. ¶ Sed quantum quare dicit Augustinus, non esse mendacium pro temporali vita altitari: cum Abraham i descendit in Ægyptum rogaverit Sarai, ut foret eum q' se esse mentiretur, dicens: [Novi quod pulchra sis mulier, & quid eum viderint te. & Egypti, dicturi sunt, uxor illius est, & sic te servabunt.] Sic ergo, obsecro, quid fieri mea sit, ut bene sit mihi propter te, & vivat anima mea in gratiam tuam.] Sed Abraham non mendacium dixi, sed verum taceri voluit.

C. XXII. ¶ Quando Abraham exiit ad mendacium, qui Sarai fororem suam esse dixit.

Unde idem Augustinus ait in question. Genes. q. 26.

a Exod. 1. b al. pro admittit. c Genes. 22. d 1. de Abraham, c. 1. e Genes. 22. f 11. in principio capituli. g 4. Reg. 10. h 1. Reg. 21. i Genes. 22.

Veritur, cur Patriarcha mentiri voluit, ut diceret Sarai fororem suam, & non potius Deo commisit, qui si veller, ejus pudicitiam apud Pharaonem servare posset. Sed veritatem voluit exari, non mendacium dici. Soror enim dicitur, quia filia patris erat. Et in hoc offenditur, quod nemo debet tentare Deum suum, dum habet quod rationabili consilio faciat. Fecit a quod potuit: quod non potuit, Deo commisit, in quem speravit: nec eum fides, aut spes fecellit. Si autem interrogatus illam foemina indicasset uxorem, duas res tuendas committeret Deo, & vitam, & uxoris pudicitiam.

In questione ipsa vigesima sexta non sunt omnia verba hujus capituli: sed confectum est etiam ex lib. 22. contra Faustum, & contra Secundum, & ex alio loco.

Item opponitur, quod Iacob b mentiendo & filij profuit, & alii nocuit, nec tamen reprehenditur, sed commendatur. Sed Iacob dicendo se esse Esau primogenitum, non est mentitus. Non enim dixit se esse primogenitum, nascendo, sed esse primogenitum, illo vendente, ritè adendo. Sic & Christus Ioannem dixit e esse fratrem, non personam, sed imitatione virtutis. Erat ergo Iacob Esau, non nascendo, ut diximus, sed emptione primogenituræ, de non primogenito in primogenitum transfundo: sicut & ipse Esau primogenitum vendendo, de primogenito non primogenitum fieri meruit. Sic & Iudæi, cum essent filij Abrahæ carne, quia non fuerunt filij eius imitatio, ne, non deputantur inter filios Abrahæ, sed dicuntur filij diaboli: cuius filij sunt, non nascendo, sed imitando. Vide à Domino audire memuerunt d [Si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite: & desideria patris vestri facere vultis.] ¶ Contra gentiles, cum secundam originem carnis ab Abraham essent alieni, tamen imitatione fidei & iustitia successerunt in filios Abrahæ. Vide ab Apostolo e dicitur esse: [Si autem circis, ergo Abrahæ semen estis.] Hinc idem Apostolus scribens f Romanis ait: [Ora Iudæe, si circumcidaris, nec legem observas, circumcisio tua præputium facta est: quomodo & præputium. si iustitias legis custodias in circumcissionem reputatur.] Præsertim ergo, ut ex præmissis colligitur, imitatio operi origini carnis. Veraciter ergo, non mendaciter Iacob se dixit Esau esse: nec mentiendo, sed verum dicens filij profuit, alteri vero non nocuit; quia benedictionem filij debite accepit, non alienam g sumpserit. ¶ Episcopus vero iste, de quo agitur, est falsum juravit, tamen quia, ut supra dictum est, ream h linguam non facit nisi rea menti, nequaquam reus perjury habetur. Probatur hoc etiam exemplo Saulis, qui cum esset pugnaturus contra Philistæos, juravit se interfectorum quicumque ante filio occasum comederet. ¶ Ionathas i autem filius eius non auditus Regis iuramento, eum pugnando magnam hostium stragem dedisset, & salutem fecisset in Israel, fame laborans, vidit servum mellis, quem regia virga, quam gestabat in manibus, accepit, & comedit: statimque oculi, quos serè fames clauserat, aperti sunt, & facies eius exhilarata est. Quo comperto, Saul vivit eum dare neci: sed precibus, & pia populi supplicatione placatus, mortis revocavit sententiam, ne interficeretur ille, per quem salus data erat in Israel, & quo pugnante, de manibus hostium populus illic liberatus fuerat. Ecce Saul falsum juravit, quia quod iurando se facturum decrevit, precibus populi revocatus k non fecit. Nec tamen perjury reus arguitur; quia, quantum in ipso fuit, quod juravit, implevit, dum sententiam mortis ad vitam dedit; quam non carnalis affectu, sed populi supplicatione revocavit.

QUÆSTIO III.

C Um ergo, ut ratione & exemplo monstratum est, Episcopus reus perjury non esset, consueta obedientia ab Archiepiscopo sibi denegari non debuit: cum etiam criminis suo

a L. 22. contra Faustum, c. 34. 35. & Rufus 34. b Genes. 22. c 21. d Math. 11. e Ioann. 8. f 1. Corinth. 4. f Roman. 2. g alienam. h Supra ead. homines. i 1. Regum 23. k al. provocatus.

